

Ändringsföreskrift / Ändring av Grunderna för förskoleundervisningens läroplan 2014

Ändring av Grunderna för förskoleundervisningens läroplan

1.2 Den lokala läroplanen och utvecklandet av den

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utarbeta en lokal läroplan för förskoleundervisningen och för att utveckla den¹. I den lokala läroplanen bestäms utifrån de nationella grunderna för förskoleundervisningen om det fostrande arbetet, undervisningen, elevvården, samarbetet med vårdnadshavarna samt om den övriga verksamheten och dess genomförande. Läroplanen ska utarbetas så att den beskriver, styr och stödjer anordnandet av förskoleundervisningen vid alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning. Vid uppgörandet av den lokala läroplanen ska utbildningsanordnaren beakta de lokala särdragen och barnens behov samt resultat från utvärderingar och utvecklingsarbete som gäller förskoleundervisningen.

Läroplanen ska också utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

- eventuell plan för småbarnspedagogik
- läroplanen för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen
- läroplanen för den grundläggande utbildningen
- eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamhet inom den grundläggande utbildningen
- välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen²
- plan för likabehandling enligt diskrimineringslagen³
- jämställdhetsplan enligt jämställdhetslagen⁴
- eventuell plan för hållbar utveckling och plan för att främja konst och kultur samt övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren gjort angående utbildning, barn och familjer.

Utbildningsanordnaren ska godkänna⁵ läroplanen separat för förskoleundervisning på svenska, finska och samiska och vid behov för förskoleundervisning på något annat språk. Den lokala läroplanen kan utarbetas gemensamt för alla förskoleenheter eller verksamhetsställen för förskoleundervisning eller så att planen innehåller gemensamma delar och separata delar för varje enhet eller verksamhetsställe på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. Flera utbildningsanordnare kan också komma överens om att utarbeta, utvärdera och utveckla läroplanen tillsammans. Utbildningsanordnaren ska dessutom läsårsvis sammanställa en på läroplanen baserad plan⁶ (senare läsårsplan) och på förhand underrätta vårdnadshavarna om centrala frågor som bestäms i den. I läsårsplanen preciseras hur den lokala läroplanen

¹ Lag om grundläggande utbildning 15 §

² Barnskyddslag (417/2007) 12 § (610/2022) och Lag om elev- och studerandevård (1287/2013) 13 § (377/2022)

³ Diskrimineringslag (1325/2014) 6 §

⁴ Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986) 5 a § (1329/2014)

⁵ Lag om grundläggande utbildning 15 §

⁶ Förordning om grundläggande utbildning (852/1998) 9 §

förverkligas vid varje förskoleenhet eller verksamhetsställe för förskoleundervisning under det aktuella läsåret.

Utbildningsanordnaren ska se till att förskoleundervisningens personal och vårdnadshavarna har möjlighet att delta i utarbetandet och utvecklandet av läroplanen. Också barnens synpunkter ska beaktas och användas i utvecklingsarbetet⁷. Särskild vikt läggs vid att skapa metoder för samarbete som är digitalt och fysiskt tillgängliga så att både barnen och vårdnadshavarna kan delta och påverka på ett meningsfullt sätt. Enligt lagen om grundläggande utbildning ska förskoleundervisningens läroplan⁸ utarbetas i samarbete med de myndigheter som ordnar social- och hälsovårdstjänster inom välfärdsområdet. För att trygga en enhetlig lärstyg för barnen är det viktigt att personalen inom den övriga småbarnspedagogiken och den grundläggande utbildningen ges möjlighet att bekanta sig med och delta i utarbetandet och utvecklandet av förskoleundervisningens läroplan.

Enligt lagen om grundläggande utbildning⁹ har barn i förskoleundervisning rätt att varje dag få undervisning enligt läroplanen samt stöd för sitt lärande och deltagande i förskoleundervisning enligt sina behov¹⁰. För att trygga denna rätt ska alla som arbetar med barnet följa den läroplan som utbildningsanordnaren fastställt och andra normer som reglerar arbetet. Också den plan för genomförande av barnspecifikt stöd som anknuter till stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen¹¹ ska utarbetas i enlighet med kapitel 5.

Utbildningsanordnaren har som uppdrag att utvärdera sin förskoleundervisning och dess effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen¹² är att utveckla kvaliteten på förskoleundervisningen och förbättra förutsättningarna för barnens lärande. Uppföljning och utvärdering av den lokala läroplanen och läsårsplanen som preciserar läroplanen är en del av utvärderingsuppdraget och utvecklingsarbetet. [tillägg] I utvärderingen kan uppgifter som förts in i den nationella tjänsten för undervisning och utbildning KOSKI användas¹³. [tillägg slutar] Utöver den information som utbildningsanordnaren och förskoleenheterna eller verksamhetsställena för förskoleundervisning tar fram kan även resultaten av nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt användas vid utvärderingen av förskoleundervisningen. En konstruktiv och öppen självvärdering främjas av samarbete med andra aktörer.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan också granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbetet.

2.1 Förpliktelser som styr förskoleundervisningen

Förpliktelserna som styr förskoleundervisningen grundar sig på Finlands grundlag, lagen och förordningen om grundläggande utbildning och statsrådets förordning som utfärdats med stöd av den, lagen om elev- och studerandevård¹⁴ samt på grunderna för förskoleundervisningens läroplan. På förskoleundervisning som

⁷ Lag om grundläggande utbildning 47 a (1267/2013), FN:s konvention om barnets rättigheter 1989 (59/1991)

⁸ Lag om grundläggande utbildning 15 §

⁹ Lag om grundläggande utbildning 30 §

¹⁰ Lag om grundläggande utbildning 20 a § (1090/2024)

¹¹ Lag om grundläggande utbildning 4 a kap. (1090/2024)

¹² Lag om grundläggande utbildning 21 § (1296/2013)

¹³ Lag om nationella studie-, utbildnings- och examensregister (884/2017) 4 §

¹⁴ Lag om elev- och studerandevård (1287/2013)

ordnas på daghem eller i familjedaghem tillämpas dessutom vad som föreskrivs i lagen om småbarnspedagogik och i statsrådets förordning med stöd av den¹⁵. Om barnet utöver förskoleundervisningen deltar i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen, styr lagen om småbarnspedagogik anordnandet av småbarnspedagogiken¹⁶.

Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om förskoleundervisning ska barnets bästa i första hand beaktas¹⁷. Då undervisningen ordnas ska också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning eller internationella avtal som Finland förbundit sig att följa beaktas. Sådana är bland annat diskrimineringslagen¹⁸, jämställdhetslagen¹⁹, Europakonventionen om mänskliga rättigheter²⁰, FN:s konvention om barnets rättigheter²¹, FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning²², FN:s deklaration om urfolkens rättigheter²³ och FN:s globala mål för hållbar utveckling²⁴. Förskoleundervisningen regleras också av förvaltningslagen²⁵ och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet²⁶.

Enligt Finlands grundlag får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person²⁷.

Kommunen är skyldig att ordna förskoleundervisning för barn som bor inom kommunen året innan läroplikten börjar²⁸. Vårdnadshavaren ska se till att barnet deltar i förskoleundervisningen eller annan verksamhet genom vilken målen för förskoleundervisningen uppnås²⁹. Förskoleundervisningen kan ordnas i daghem och i skolor. Ett barn som deltar i förskoleundervisning har rätt att delta i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen³⁰. I enlighet med ett beslut av utbildningsanordnaren kan ett barn delta i förskoleundervisning året innan den grundläggande utbildningen inleds, om det på basis av psykologiska och vid behov medicinska utredningar har fattats ett beslut om att inleda den grundläggande utbildningen ett år tidigare än vad som föreskrivs³¹. I kapitel 5.5 föreskrivs om inledande av den grundläggande utbildningen senare samt om annan avvikande ordnande av förskoleundervisning.

I förskoleundervisningen är undervisningsspråket antingen svenska eller finska. Undervisningsspråket kan också vara samiska, romani eller teckenspråk. Dessutom kan en del av undervisningen ges på något annat språk än de som fastställs i lagen om grundläggande utbildning, om det inte äventyrar barnens möjligheter

¹⁵ Lag om grundläggande utbildning 1 § (1136/2003)

¹⁶ Lag om småbarnspedagogik (540/2018) 12 § (1228/2020)

¹⁷ Lag om grundläggande utbildning 3 a § (163/2022)

¹⁸ Diskrimineringslag (1325/2014)

¹⁹ Lag om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986)

²⁰ Europakonventionen om mänskliga rättigheter, Fördrag (63/1999)

²¹ FN:s konvention om barnets rättigheter 1989

²² FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (27/2016)

²³ FN:s deklaration om urfolkens rättigheter 2007

²⁴ Globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030. FN:s toppmöte 2015

²⁵ Förvaltningslag (434/2003)

²⁶ Lag om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999)

²⁷ Finlands grundlag (731/1999) 6 §

²⁸ Lag om grundläggande utbildning 4 § (1288/1999)

²⁹ Lag om grundläggande utbildning 26 a § (1040/2014)

³⁰ Lag om småbarnspedagogik 12 §

³¹ Lag om grundläggande utbildning 27 §

att följa med undervisningen³². Om detta bestäms närmare i avsnittet Preciseringar gällande språk och kultur.

Enligt lagen om grundläggande utbildning är målet för förskoleundervisningen att stödja barnens utveckling till humana människor och etiskt ansvarskännande samhällsmedlemmar och att ge dem sådana kunskaper och färdigheter som behövs i livet samt främja en fysiskt aktiv livsstil³³. Målet för förskoleundervisningen är enligt lagen att som en del av småbarnspedagogiken förbättra barnens förutsättningar för lärande. Förskoleundervisningen ska också främja bildning och jämlikhet och undervisningen ska ges på tillräckligt lika villkor i hela landet. Målen för undervisning och fostran beskrivs närmare i statsrådets förordning³⁴.

Förskoleundervisningen omfattar i allmänhet ett läsår³⁵ och ska ges under minst 700 timmar³⁶. För ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt³⁷ beskrivs alternativen för hur förskoleundervisningen kan genomföras i kapitel 5.5.1. När förskoleundervisningen ordnas ska man beakta att barn som deltar i förskoleundervisning även har rätt att delta i småbarnspedagogik som kompletterar förskoleundervisningen³⁸.

Förskoleundervisningen och småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen ska ordnas och utvecklas i enlighet med inkluderande principer. Då barnet inom ramen för småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen behöver stöd för sin utveckling, sitt lärande och sitt välbefinnande iaktas för småbarnspedagogikens del lagen om småbarnspedagogik³⁹ och grunderna för planen för småbarnspedagogik⁴⁰.

Förskoleundervisningen ska genomföras enligt en lokal läroplan som utarbetats utgående från grunderna för förskoleundervisningens läroplan. Hela personalen inom förskoleundervisningen ansvarar för att förskoleundervisningen genomförs systematiskt. Förskoleundervisningen ska ta hänsyn till barnens språkliga, kulturella och åskådningssmässiga bakgrund. Barnens åsikter ska beaktas och utvecklingen av deras identitet stödjas.

I lagstiftningen som berör förskoleundervisningen betonas vårdnadshavarnas delaktighet⁴¹. Vårdnadshavarna har rätt att få information om förskoleundervisningens mål och verksamhet redan innan anmälan till förskoleundervisningen sker och om sitt barns förskoledag under året i förskolan. Vårdnadshavarnas åsikter och den information och respons som de ger ska beaktas när man utvecklar förskoleundervisningen.

Förskoleundervisningen, läromedlen och redskapen som används i undervisningen samt behövlig elevvård är avgiftsfria⁴². Barnen ska varje förskoledag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad och övervakad⁴³.

³² Lag om grundläggande utbildning 10 §

³³ Lag om grundläggande utbildning 2 §

³⁴ Statsrådets förordning (422/2012) 2–4 §

³⁵ Lag om grundläggande utbildning 9 §

³⁶ Förordning om grundläggande utbildning 3 § (309/2021)

³⁷ Läropliktslag (1214/2020) 2 §

³⁸ Lag om grundläggande utbildning 6 § och Lag om småbarnspedagogik 12 §

³⁹ Lag om småbarnspedagogik 15 a § (1183/2021)

⁴⁰ Grunderna för planen för småbarnspedagogik (2022) kapitel 2.1 och 5

⁴¹ Lag om grundläggande utbildning 3 §

⁴² Lag om grundläggande utbildning 31 § och Lag om elev- och studerandevård 9 § (1225/2020)

⁴³ Lag om grundläggande utbildning 31 §

Barn som deltar i förskoleundervisning har rätt till en trygg och säker lärmiljö⁴⁴. Tryggheten och säkerheten ska beaktas i lärmiljöerna och i all verksamhet i förskolan. En verksamhetskultur som bygger på ömsesidig respekt och omsorg och lärmiljöer som lämpar sig för förskoleundervisningen skapar goda förutsättningar för att barnen ska känna sig trygga och säkra. Barnen ska individuellt och i grupp handledas till att ta ansvar för sitt eget beteende och för att ingen i gruppen blir mobbad eller diskriminerad eller orsakar fara för någon annan⁴⁵. Frågor i anknytning till trygghet och säkerhet beskrivs närmare i kapitel 3 och 6. Vid anordnandet av undervisning ska dessutom beaktas föreskrifter om arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd samt föreskrifter om utredning av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. I förskoleundervisningen kan fostrande samtal och disciplinära åtgärder som nämns i lagen om grundläggande utbildning användas på ett för förskoleundervisningen anpassat sätt⁴⁶. Utbildningsanordnaren ansvarar för uppgörandet av den plan som lagen förutsätter. Planen kan ingå i den lokala läroplanen eller utgöra en skild plan.

Kommunen eller en anordnare som beviljats tillstånd att ordna förskoleundervisning kan köpa tjänster som gäller förskoleundervisning av en offentlig eller privat serviceproducent⁴⁷. Utbildningsanordnaren ansvarar för att de tjänster som köps ordnas enligt de lagar som gäller förskoleundervisning, tillståndet att ordna förskoleundervisning och enligt föreliggande läroplansgrunder.

5.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppsspecifika stödformer

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande är en del av all verksamhet inom förskoleundervisningen⁴⁸. Gruppsspecifika stödformer ska ges som ett tillägg⁴⁹ till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande och gruppsspecifika stödformer är att förebygga uppkomsten av större stödbehov genom att i gruppen tillämpa sådana undervisningsarrangemang och stödformer som gynnar flera barn. På detta sätt främjar man alla barns lika rätt till lärande och ser till att arrangemangen för att ordna undervisningen är lämpliga för barnen och att arrangemangen baserar sig på behoven av stöd för lärandet.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande utgör en central del av verksamhetskulturen och ger förutsättningar för alla barns delaktighet, lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Kompetensen hos lärarna och den övriga personalen, det yrkesövergripande samarbetet samt att utveckla och leda dessa utgör grunden för undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande.

Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska planeras och genomföras lokalt och arrangemangen är direkt knutna till behoven i både förskolegruppen och hela förskolan. I kapitel 4.2

⁴⁴ Lag om grundläggande utbildning 29 § (1267/2013)

⁴⁵ Lag om grundläggande utbildning 35 §

⁴⁶ Lag om grundläggande utbildning 35 a § (1267/2013) samt 36 och 36 a § (477/2003)

⁴⁷ Lag om grundläggande utbildning 4 § (1288/1999) och 7 §

⁴⁸ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

⁴⁹ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

föreskrivs närmare om utvärderingen och utvecklingen av lärarnas pedagogiska arbete. Planeringen och utvärderingen av undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande ska ledas separat för varje verksamhetsställe och grupp.

Med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande avses till exempel att bilda undervisningsgrupperna på ett sådant sätt att läraren har möjlighet att beakta barngruppens behov och styrkor. Med undervisningsarrangemang avses också undervisning som tar hänsyn till barnens många olika behov och förutsättningar, såsom differentiering. Genom differentiering av undervisningen beaktas inte bara stödbehoven, utan även barn som kommit längre i sitt lärande och som då erbjuds fler utmaningar. Språkmedveten undervisning hör till undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande och den stöder barnens språkliga utveckling samt hjälper barnen att förstå och lära sig begrepp inom olika kunskaps- och färdighetsområden (se kapitel 4.3).

Arbetsätten och lärmiljöerna inom förskoleundervisningen ska utformas så att barnens rätt att lära sig och fungera i en kamratgrupp förverkligas med hänsyn till barnets bästa. I enlighet med förskoleundervisningens inkluderande värdegrund ska man vid planering och genomförande av pedagogiska arrangemang i första hand använda tillvägagångssätt där det stöd barnet behöver ges som en del av kamratgruppens verksamhet.

Pedagogiska arrangemang inbegriper dagliga aktiviteter och andra regelbundet återkommande aktiviteter samt att skapa en tydlig och förutsägbar dagsrytm för barnet. Sensitiva och tillgängliga sätt att samverka och kommunicera är en del av de pedagogiska lösningar som stöder förutsättningarna för lärande. Dessa kan vara kommunikationsmetoder som stöder och ersätter tal, såsom tecken, bilder eller olika tekniska lösningar. För att barnets behov ska bli tillgodosedda är det nödvändigt att personalen använder gemensamma och konsekventa pedagogiska arbetsätt och metoder samt olika former av differentiering. Syftet med de pedagogiska arrangemangen och användningen av nödvändiga gruppsspecifika hjälpmedel är att alla barn ska kunna delta i kamratgruppens verksamhet.

Strukturella arrangemang möjliggör att man enligt behov genomför pedagogiska arrangemang i gruppen. Till strukturella arrangemang hör arrangemang som främjar lokalernas tillgänglighet och som genomförs med hänsyn till behoven i barngruppen. Till strukturella arrangemang hör också att minska antalet barn i gruppen samt lösningar som gäller personalens dimensionering och/eller struktur så att målen för förskoleundervisningen kan uppnås i gruppen. I gruppen kan till exempel assisterande gruppsspecifika personal arbeta. Utbildningsanordnaren svarar för att personalen har tillräcklig kompetens när det gäller att upptäcka behov av stöd och att genomföra stöd. Personalens kompetens kan bland annat stärkas med hjälp av fortbildning och konsultation som ges av en speciallärare.

Gruppsspecifika stödformer

I lagen om grundläggande utbildning definieras tre gruppsspecifika stödformer⁵⁰. De gruppsspecifika stödformerna är allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket och undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Gruppsspecifika stödformer ska tilldelas resurser och ges systematiskt som ett tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med de gruppsspecifika stödformerna är att i ett tidigt skede och på ett förebyggande sätt tillgodose barnens många olika behov av stöd i gruppen. Stödformer i grupp möjliggör också kamratlärande, delaktighet och deltagande i förskoleundervisningens verksamhet. En förutsättning för att genomföra stödformerna är samarbete mellan läraren, specialläraren och den övriga personalen och att de tillsammans

⁵⁰ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

skapar en gemensam uppfattning om behoven av stöd i förskolegruppen och hos de barn som hör till gruppen.

Gruppspecifika stödformer kräver ingen barnspecifik bedömning och inte heller en plan eller ett förvaltningsbeslut, utan de ska planeras som en del av förskoleundervisningens verksamhet⁵¹. Utbildningsanordnaren ska se till att det finns tillräckliga resurser för att ordna gruppspecifika stödformer enligt barnens behov. Gruppspecifika stödformer ska planeras i läsårsplanen för förskoleundervisningen utifrån det kända behovet. De gruppspecifika stödformerna preciseras under förskoleåret enligt de behov som framkommer i förskoleundervisningen.

Syftet med allmän stödundervisning som ges av en lärare⁵² är att stödja barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. I förskoleundervisningen innebär allmän stödundervisning att verksamheten i förskolegruppen differentieras och den ges i huvudsak i flexibla mindre grupper med hänsyn till barnens behov av stöd. Allmän stödundervisning anknyter i första hand till lärområdena. Allmän stödundervisning ska ordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt och systematiskt och ges så ofta det behövs. Stödundervisningen kan också ges i förebyggande syfte och tillgodose barnens behov av stöd som beror på kortvarig sjukfrånvaro. Allmän stödundervisning ges i första hand av läraren som ansvarar för förskolegruppen. Allmän stödundervisning kan även ges av en annan lärare i form av samundervisning eller kompanjonundervisning. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när den allmänna stödundervisningen planeras, genomförs och effekterna av den utvärderas.

Syftet med stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare⁵³ är att stärka barnens färdigheter i undervisningsspråket, vilket stöder barnens lärande och deltagande i förskoleundervisningen. Stödundervisning i undervisningsspråket är språkmedveten undervisning. Stödundervisning i undervisningsspråket ska ordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt och systematiskt enligt barnens behov så att så många barn som möjligt kan dra nytta av den. Stödundervisning i undervisningsspråket kan genomföras som samundervisning eller kompanjonundervisning. Stödundervisningen ges som en del av undervisningen i förskolan så ofta det behövs. Stödundervisning i undervisningsspråket ges i första hand av läraren som ansvarar för förskolegruppen. Stödundervisning i undervisningsspråket kan även ges av en annan lärare. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när stödundervisningen i undervisningsspråket planeras, genomförs och effekterna av den utvärderas. Aspekter som anknyter till språkmedveten undervisning och undervisning i svenska/finska som andraspråk beaktas när stödundervisningen i undervisningsspråket planeras och genomförs.

Med undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning⁵⁴ avses undervisning som ges av en speciallärare, som bygger på specialpedagogisk kompetens och som stöder lärandet och deltagandet i förskoleundervisningen. Med undervisning som ges av en speciallärare avses sådan undervisning som ges av en lärare som har behörighet som speciallärare. Undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ska fokusera på stödbehov och svårigheter som observerats på hela gruppens nivå och som kan åtgärdas genom stöd och undervisning av en speciallärare i form av samundervisning eller kompanjonundervisning. Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ges till hela förskolegruppen, men den möjliggör också undervisning för mindre barngrupper. Gruppernas storlek ska baseras på det observerade behovet och grupperna ska bildas flexibelt.

⁵¹ RP 114/2024 rd, s. 61–62

⁵² Lag om grundläggande utbildning 20 b §

⁵³ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

⁵⁴ Lag om grundläggande utbildning 20 b §

Specialläraren kan också ge konsultation som riktar sig till läraren och den övriga personalen som arbetar i gruppen. Med konsultation avses att fråga råd och att undervisningspersonalen diskuterar med varandra för att hitta en lösning samt att en speciallärare ger råd till en lärare eller någon annan som hör till personalen i frågor som gäller barnen eller undervisningen. Konsultation av en speciallärare kan också gälla den undervisning som ges av specialläraren i förskolegruppen, och då stärker konsultationen till exempel lärarens och personalens kunskande, eller så kommer man överens om gemensamma principer för samundervisning och kompanjonundervisning.

5.5.1 Tidigarelagd läroplikt

Syftet med tidigarelagd läroplikt är att stärka barnets inlärningsfärdigheter så att barnet har möjlighet att lära sig och utvecklas till sin fulla potential. Förskolestarten tidigareläggs och läroplikten börjar ett år tidigare än vad som föreskrivs⁵⁵, om det bedöms att barnet behöver mera tid för att uppnå målen för förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och den övergripande utvecklingen. I sådana fall fattas ett beslut om tidigarelagd läroplikt⁵⁶.

En funktionsnedsättning kan till exempel vara en syn- eller hörselskada, intellektuell funktionsnedsättning, svåra utvecklingsstörningar eller omfattande svårigheter i lärande. En kronisk sjukdom som påverkar barnets kognitiva färdigheter och funktionsförmåga kan vara orsak till tidigarelagd läroplikt. En kronisk sjukdom som inte påverkar barnets inlärningsförmåga kan beaktas genom undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande: ett biträde kan till exempel arbeta i gruppen. I sådana fall finns ingen grund för att fatta ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Begränsad funktionsförmåga avser faktorer som påverkar vardagskompetensen, delaktigheten och välbefinnandet och som orsakar barnet hinder för att delta eller omfattande behov av hjälp och stöd.

För ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt börjar läroplikten det år då barnet fyller sex år och barnet har rätt till förskoleundervisning det år då barnet fyller fem år⁵⁷. I detta fall kan förskoleundervisningen pågå i två år när barnet är fem och sex år. Barnet ska delta i förskoleundervisning, som hör till läroplikten⁵⁸. Vårdnadshavaren bestämmer om barnet deltar i förskoleundervisning som 5-åring. Barnets vårdnadshavare ska i god tid få information om den tidigarelagda läroplikten.

Anordnaren av småbarnspedagogik eller utbildningsanordnaren fattar beslutet om tidigarelagd läroplikt i enlighet med förvaltningslagen innan den grundläggande utbildningen inleds. Om barnet inte deltar i småbarnspedagogik eller förskoleundervisning fattas beslutet om tidigarelagd läroplikt av barnets boningskommun. Vårdnadshavaren kan också ta initiativ till ett beslut om tidigarelagd läroplikt. Beslutet ska fattas när barnet är i daghems- eller förskoleåldern. Beslutet kan inte fattas efter att den grundläggande utbildningen har inletts.

Beredningen av förvaltningsbeslutet görs i samarbete med sakkunniga från småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. När man bedömer om ett barn behöver tidigarelagd läroplikt, ska man granska funktionsnedsättningen, sjukdomen eller den begränsade funktionsförmågan ur olika perspektiv för att få en helhetsbild av barnets stödbehov och förutsättningar för lärande. Samarbetet är viktigt för att barnets lärstig från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen

⁵⁵ Läropliktslag 2 §

⁵⁶ Läropliktslag 2 §

⁵⁷ Lag om grundläggande utbildning 26 a §

⁵⁸ Läropliktslag 3 §

och från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen ska bilda en sammanhängande helhet som beaktar barnets bästa.

När ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt fattas används eventuella psykologiska eller medicinska utlåtanden om barnet eller någon annan motsvarande utredning. Med tanke på beslutsfattandet är det väsentligt att det av ett utlåtande eller en utredning framgår varför barnet skulle gynnas av tidigarelagd läroplikt. När beslutet fattas kan man också använda sig av den uppfattning om barnets situation som man tidigare eller under bedömningen kommit fram till med hälso- och sjukvården. Beslutet fattas alltid utifrån en helhetsbedömning av barnets situation, styrkor och behov av individuellt stöd. Ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt ska motiveras och ett eventuellt utlåtande eller en annan motsvarande utredning fogas till beslutet.

Ett beslut om stöd ska fattas för ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt⁵⁹. Beslutet fattas utgående från en bedömning av behovet av barnspecifikt stöd⁶⁰ och en plan för genomförande av barnspecifikt stöd⁶¹. I beslutet ska barnspecifika stödåtgärder som barnet behöver fastställas, och stödåtgärderna ska omfattas av antingen regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning eller undervisning som ges av en speciallärare i smågrupp på heltid.

Övergången från förskoleundervisning till grundläggande utbildning för ett barn som fått ett beslut om tidigarelagd läroplikt

Då barnet har ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt och behovet av stöd fortsätter i den grundläggande utbildningen, ordnas barnets undervisning så att barnet har rätt till elevspecifika stödåtgärder när barnet inleder den grundläggande utbildningen och vid behov till avvikelser från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Om de elevspecifika stödåtgärderna och avvikelserna från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen är otillräckliga och barnet på grund av en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan inte kan studera läroämnen i den grundläggande utbildningen, kan undervisningen ordnas enligt verksamhetsområde.

När ett barn som har ett beslut om tidigarelagd läroplikt övergår till den grundläggande utbildningen bedömer personalen inom förskoleundervisning och grundläggande utbildning ordnandet av undervisningen och stödåtgärderna för barnet inom den grundläggande utbildningen i ett yrkes- och sektorsövergripande samarbete. Då används eventuella utlåtanden för tidigarelagd läroplikt eller annat samarbete med yrkespersoner från hälso- och sjukvården som genomförts tidigare eller som genomförs i samband med bedömningen för att få stöd för bedömningen av barnets situation. Vid bedömning av ordnandet av undervisningen i den grundläggande utbildningen ska man granska barnets funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsade funktionsförmåga ur olika perspektiv för att förstå barnets helhetssituation. Bedömningen av ordnandet av den grundläggande utbildningen och de elevspecifika stödåtgärderna ska grunda sig dels på en bedömning av vilka stödåtgärder som behövs för att barnet ska nå målen för lärokursen och för att barnet ska kunna delta i undervisningen, dels på en bedömning av om ordnandet av undervisningen är ändamålsenligt. En viss medicinsk diagnos innebär inte automatiskt att vissa stödåtgärder ska genomföras eller att ett beslut ska fattas om ordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, en sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar

⁵⁹ Lag om grundläggande utbildning 20 f §

⁶⁰ Lag om grundläggande utbildning 20 d §

⁶¹ Lag om grundläggande utbildning 20 e §

inlärningsförmågan⁶². Ett beslut om stöd som utgår från en bedömning kan inte grunda sig endast på en medicinsk bedömning, eftersom det stöd som ges av undervisningspersonal inom den grundläggande utbildningen alltid fokuserar på att stödja lärande och skolgång, och målet är att ge varje elev möjlighet att uppnå målen i läroplanen, fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och delta i undervisningen.

Den grundläggande utbildningen för ett barn som har fått ett förvaltningsbeslut om tidigarelagd läroplikt inleds senare endast av grundad anledning och efter noggrant övervägande (se kapitel 5.5.5). Ett sådant skäl kan till exempel vara att barnet på grund av en sjukdom inte alls eller nästan inte alls har deltagit i förskoleundervisning och det anses ligga i barnets intresse att delta i förskoleundervisning.

5.6 Frågor som avgörs på lokal nivå

Kapitel 5 i grunderna för förskoleundervisningens läroplan införs i den lokala läroplanen som sådan, och i kapitlet inkluderas frågor som ska avgöras på lokal nivå enligt nedanstående.

I den lokala läroplanen ska fastställas och beskrivas:

- För kapitel 5.1
 - Lokala rutiner och ansvar som styr hur stödet för lärande och deltagande i förskoleundervisningen ska ordnas
 - Daghemsföreståndarens eller rektorns ansvar i genomförandet av stödet
 - Läsårsplanens struktur när det gäller ordnandet av stöd samt principer och ansvar för att utarbeta och precisera den
 - Verksamhet vid övergångarna samt rutiner och ansvar för överföring av information
 - Lokala rutiner för samordning av stödet inom förskoleundervisningen med det stöd inom småbarnspedagogiken som kompletterar förskoleundervisningen
- För kapitel 5.2
 - Genomförandet av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande samt samarbetsstrukturer och ansvar på anordnarnivå, vid verksamhetsstället och på gruppnivå
 - Rutiner och ansvar för genomförande av grupp-specifika stödformer
- För kapitel 5.3
 - Rutiner och ansvar när det gäller att säkerställa att de grupp-specifika stödformerna räcker till, bedöma behovet av barnspecifika stödåtgärder samt utarbeta en plan för genomförande av stödåtgärderna
 - Rutiner och ansvar för beredning av beslut om stöd samt ansvar för beslutsfattandet
- För kapitel 5.4
 - Rutiner för samarbete med vårdnadshavaren och barnet när man bedömer, planerar och fattar beslut om barnspecifika stödåtgärder
 - Principer för samarbete och utvecklingsarbete med elevvårdstjänsternas personal och andra sektorsövergripande samarbetspartner
- För kapitel 5.5
 - Rutiner för samarbete och ansvar för beslutsfattande och genomförande av tidigarelagd läroplikt
 - Rutiner för samarbete och ansvar för ordnande av sjukhusundervisning
 - Rutiner för samarbete och ansvar för genomförande av konsultativ sjukhusundervisningstjänst

⁶² Lag om grundläggande utbildning 20 i § (1090/2024)

- Rutiner och ansvar för avvikande ordnande av barnets förskoleundervisning och beslutsfattandet
- Samarbete, rutiner och ansvar i anknytning till inledande av den grundläggande utbildningen ett år senare än föreskrivet